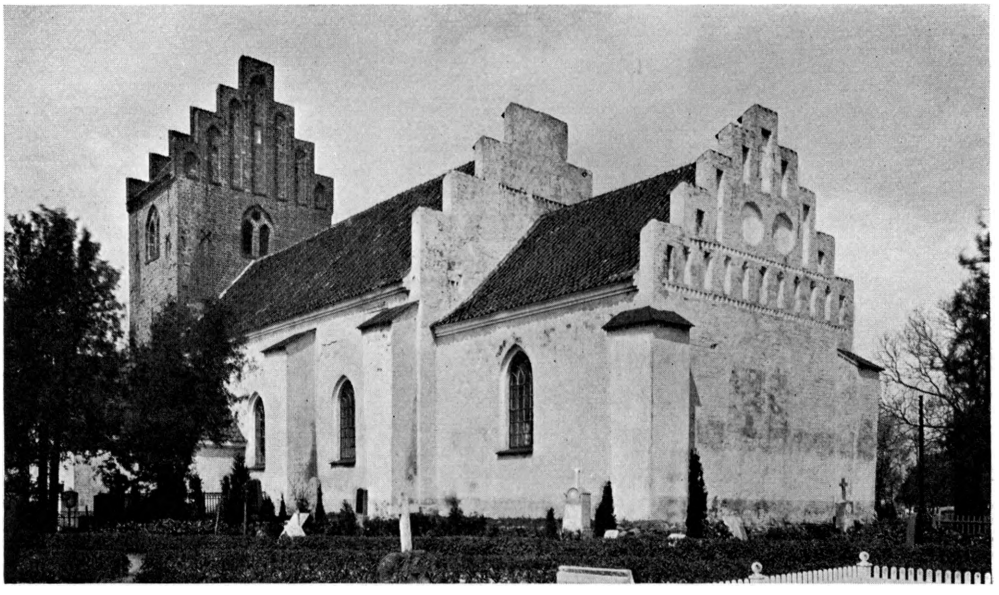

V. H. 1931

Fig. 1. Terslev. Ydre, set fra Sydøst.

TERSLEV KIRKE

RINGSTED HERRED

Kirken nævnes i Roskildebispens Jordebog o. 1370 med en Plovs Land og svarede da 2 Mark[1]; 1673 fik Henrik Rantzau til Krapperup (sml. S. 533) Jus patronatus til Kirken[2], der siden kom under Stamhuset Giesegaard, hvorfra den gik over til Selveje 17. April 1912. Til Kirken er knyttet Sagnet om, at en Trold, der boede i »den store Bakke mellem Hegnerup og Ringsbjærg«, i Vrede over Klokkernes Klang kastede tre Sten mod Bygningen. Endvidere fortælles, at første Gang, Klokkerne lød, var deres Klang saa vældig, at Taarnet revnede; der var Sølvnagler i Klokkerne; disse blev da taget ud og erstattet af Blynagler, hvorved Klokkerne fik den dybe Klang, de har den Dag i Dag[3].

Kirken ligger paa en lille Banke i den vestlige Udkant af Byen. Kirkegaardsmuren er mod Vest middelalderlig, af Munkesten, men ellers ny. En †*Kirkelade* blev nedbrudt 1663—64 (Rgsk.).

Bygningen bestaar af romansk Skib, tidliggotisk Kor og Vestforlængelse, sengotisk Sakristi og Taarn samt moderne Vaabenhus.

Af den *romanske Kirke* er Skibets Langmure og delvis Østgavlen bevaret, opført af fint tilhugne Kvadre af *Faksekalk* i regelmæssige Skifter, med Buestik af *Kridtsten* og med fremspringende Sokkelskifte uden Profilering. Den romanske Murhøjde er o. 6 m. Der er fundet Spor af den oprindelige Norddør, hvis Overdel er ødelagt ved et senere brudt Vindue; den er sat af store Kvadre (den største 109 cm høj) og er ogsaa tilmuret med Kalksten. Kort øst herfor sidder, ret lavt i Muren, det eneste af Kirkens romanske Vinduer, der spores,

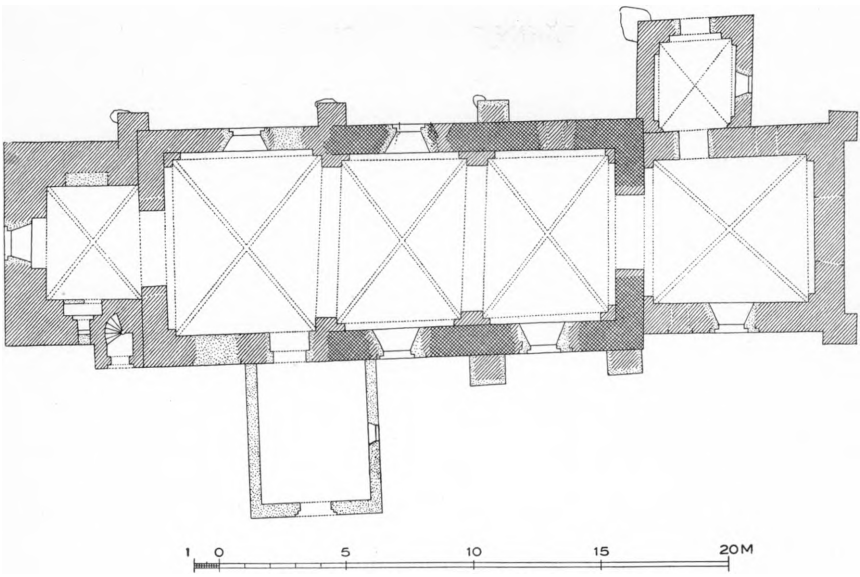

Fig. 2. Terslev. Plan. 1: 300. Maalt af Th. Havning 1913 (C. G. Schultz 1937).

tilmuret med Munkesten og stærkt ødelagt; det har haft Kridtstensstik. Af Syddøren ses intet. Østgavlen, der er mindre omhyggelig bygget, af smaa Kalksten, har noget under Korets nuværende Tagryg et trekantet Hul til Aasbjælken i det oprindelige Tagværk.

Tidliggotiske Tilbygninger og Omdannelser. Det ombyggede Kor og den vestlige Forlængelse af Skibet maa være opført ved samme Tid, o. 1300, og er af samme Materiale, forneden Kalkstenskvadre fra de nedrevne Partier, iøvrigt ret korte Munkesten (Længde 25—25,5 cm). *Koret* er bredt, sikkert bredere end det oprindelige, men dog smallere end Skibet. Paa dets Sydside en med Munkesten tilmuret, svagt tilspidset Dør, hvis Halvstens Stik omgives af et Fladskifte af Formsten. Paa Nordsiden et o. 190 cm højt, næsten helt rundbuet Vindue med Stikket bygget paa samme Maade og ogsaa tilmuret med Munkesten; efter dets Plads maa det formodes, at Koret har haft to Vinduer i denne Mur.

Skibets *Vestforlængelse* har et fremspringende Sokkelskifte som paa den oprindelige Del. I denne Tilbygning indbyggedes nye Døre paa Nord- og Sydsiden. Den sidste benyttes endnu, men er omdannet, medens Norddøren, der afsluttes af et Halvstens Spidsbuestik, udvendig ses tilmuret med moderne Sten. Ogsaa de slanke, spidsbuede Vinduer paa Skibets Nordside, eet midt i hvert Fag og alle tilmurede med smaa Sten, maa antages at være fra denne Tid. Vestgavlen, synlig fra Taarnets Mellemstokværk, er muret helt af Munkesten med Spidsen i Zigzagmønster; Skibets oprindelige Østgavl er samtidig blevet forhøjet med Munkesten, ligeledes med Gavlspidsen muret i Zigzagmønster; under dette samt kort over Gesimshøjden er der Savskifter.

Samtidig med Udvidelserne har man paa Korets Østhjørner samt paa Skibets Langmure og Vesthjørner opført Støttepiller af samme Materiale som Murene; paa Vaabenhusloftet staar Rester af en saadan Pille, som ses at være bygget i Forbandt med det forlængede Skibs Murværk. Pillerne viser, at man allerede ved disse Ombygninger af den romanske Kirke har planlagt en *Overhvælvning,* der maaske ikke straks er blevet gennemført, men det er i al Fald ikke sket senere end o. 1350. Skibets tre Krydshvælv har spidsbuede tre Stens Gjordbuer og Helstens Skjoldbuer, ligeledes for største Delen spidsbuede, Halvstens retkantede Ribber og Helstens Kapper muret næsten udelukkende af Bindere og kun ganske svagt indknebne ved Ribberne, saaledes at de paa Oversiden har en kuppelagtig Karakter, dog er Skifterne ikke muret i Ring. Noget afvigende er det midterste Fag, der er højere end de andre og har stærkt oppuklede Kapper. Det er rimeligvis ombygget i den senere Middelalder, omend Kapperne fortrinsvis er af Bindere. De to vestlige Hvælvinger har svære Forstærkninger i Kappelommerne, og alle har en lille Topforstærkning paa Oversiden. Korets Hvælving er af lignende Karakter med Helsten svære Kapper, Halvstens Ribber, der forlober i Hjørnerne, og rundbuede Helstens Skjoldbuer i Øst og Vest.

Omdannelser og Tilbygninger i den senere Middelalder. Ældst af de senere Tilbygninger er *Sakristiet,* bygget af Munkesten. Vestmuren er meget flikket, og i Østmuren ses kun et moderne Vindue, medens der i Nordmuren over den moderne Dør er Spor af et oprindeligt, spidsbuet Vindue. Gavlen har Toptinde og to Sidetakker samt tre spidsbuede Blændinger over et Savskifte. Rummet forbindes med Koret ved en i ny Tid omdannet, spidsbuet Dør og dækkes af en ribbeløs Krydshvælving med flade, lidet indknebne, Halvsten svære Kapper og spidsbuede Halvstens Skjoldbuer mod de tre Ydervægge. Graterne løber i Sydhjørnerne ned paa kvartcirkelrunde Hjørnepiller. Baade Hvælvingen, der desværre er overpudset, og Blændingsgavlen synes at være fra før 1400.

Taarnet, antagelig fra 1400'erne, er opført af Munkesten med enkelte, ikke gennemløbende Baand af Kalkstenskvadre. Taarnrummet har stor Spidsbue mod Skibet og dækkes af et samtidigt Krydshvælv uden Skjoldbuer og med ret stærkt buklede Kapper og Helsten brede Overribber. Baade Taarnrum og Mellemstokværk har spidsbuede Spareblændinger, der førstnævnte Sted nu delvis er udmurede. Det samtidige Trappehus paa Taarnets Sydside op mod Skibets Gavl har en fladbuet Indgangsdør i spidsbuet Spejl. I Mellemstokværket fladbuede Lysaabninger, i Klokkestokværket spidsbuede Glamhulpar med rund Topglug i spidsbuet Blænding. Gavlene har ni Kamtakker og ligesaa mange spidsbuede Høj blændinger.

I den seneste Middelalder, sikkert efter Sakristiets Opførelse, har Koret

faaet store, brede, spidsbuede Vinduer. Det nu med Munkesten tilmurede, 256 cm brede og sikkert oprindelig stavværksdelte Østvindue har et Fladskifte udenom Halvstensstikket, medens dette Prydskifte savnes ved Sydvinduet, der er omdannet og tilmuret i ny Tid. Ogsaa Korgavlens Blændingsdekoration synes at stamme fra o. 1500 eller lidt senere. Under de ni nymurede Kamtakker findes korte Retkants-Blændinger (hvis Afdækning sikkert er ommuret), indenfor disse atter to Rundblændinger og i Højde med de nederste Kamtakker en vandret Række af lige store Trappeblændinger mellem to Savskifter. Ogsaa de meget store Vinduer, der ses tilmurede i Skibets Sydmur, eet i hvert Fag, maa være indbyggede inden Middelalderens Slutning, det østlige er fladbuet, de to andre rundbuede.

I ny Tid er Murene i Kor, Skib og Sakristi repareret med smaa Mursten; Korets og Skibets Østgavle har faaet nye Kamtakker, nye Gesimser er paamuret Kor, Skib og Taarn, og Taarnets Murværk er for en stor Del blevet skalmuret. Alle i Brug værende Vinduer er moderne, og Korbuen stammer i sin nuværende spidsbuede Skikkelse formodentlig ogsaa fra ny Tid. *Vaabenhuset* er helt opført af smaa Mursten, men har sikkert afløst et ældre paa samme Plads. Gavlen har fem Kamtakker og fem spidsbuede Blændinger.

Skibets *Tagværk* er af Dragerstolstype, delvis af gammel Eg, dog stærkt fornyet; Tømmeret er tappet sammen og mærket med Romertal fra Vest. Kirkens øvrige Tagværker er nye.

Kirken er nu dækket med Vingetegl (før 1755 helt med Bly). Taarnet staar med blank Mur, den øvrige Bygning er kalket lysegul med hvide Gesimser, Blændinger og Vinduesfalse. Det Indre er glatpudset.

INVENTAR

Altertavlen, paa nyt Alterbord, er et Oliemaleri paa Lærred (Kristus helbreder den blinde), signeret C. Schleisner 1866. Samtidig Portalramme af Eg.

Paa den gamle †*Altertavle* stod (1755): »Anno 1663. Denne Altertaule haver Sal. Peder Gads Arvinger, for hvis den sal. Mand til en Ihukom(m)else haver givet til Tersløw Kircke, ladet staffere, og ligger den sal. Mand her neden i Choret begravet hos sin forrige sal. Hustrue Dorethe Jens Daatter, som boede og bygde i Aarløse i 12 Aar, og imidlertid af Gud velsignet med fire Sønner og en Daatter, og er den sal. Mand efter sin sal. Hustrues dødelige Afgang andengang kom(m)en i Ægteskab med nu sin efterladte Hustrue Hilleborrig Mickels Daatter, som ogsaa boede tilsam(m)en her i Aarløse i 36 Aar og af Herren velsignet med seks Sønner og fire Døttre, og er den sal. Mand her hæderligen til Jorden bestædiget i sit Alders 69. Aar d. 13. May 1663. Gud give han(n)em med

alle troe Christne en glædelig Opstandelse paa Domme Dag[4]. Qvos justificavit illos et glorificavit Rom. 8« (»Dem, han har retfærdiggjort, har han ogsaa herliggjort«). Ved Tavlens højre Side stod Moses, ved den venstre Johannes, forneden Indstiftelsens Ord paa Dansk.

Altersølv. Kalk af kbh. Prøvesølv, 25,5 cm høj, med sekstunget Fod og rund Fodplade, sekskantet Skaft med fladtrykt, riflet Knop og seks Rudetoppe; under Foden graveret: 1697 samt Mestermærke (sml. Oversigt). Nyt Bæger. *Disk,* vist samtidig med Kalkfoden, med graveret Kors. *Oblatæske* af kbh. Prøvesølv 1723, rund, glat, 9 cm i Tvm.; Mestermærke for Lorentz Nielsen (Olrik 327). *Sygekalk* af kbh. Prøvesølv, 1867; Mestermærke for C. O. Isbrandt (Olrik S. 129). En forgyldt *†Kalk* og *†Disk* af Sølv, en forgyldt *†Kalk* af Kobber, og en anden forgyldt *†Kalk* til at berette Syge med, nævnt 1664—65 (Rgsk.).

Alterstager, 48,5 cm høje, gotiske, fra o. 1550, med profderet Fod- og Lyseskaal, Cylinderskaft med tre Ringe og Bistave, tre Dyrefødder.

Font af Granit, romansk, af een Sten. Kummen, Tvm. 74 cm, har en tynd Rundstav foroven, og en svær Tovsnoning forneden om Skaftet; Foden er delvis skjult. Intet Afløb.

Stort *Fad* og lille *Bækken* af Messing (73 og 26 cm i Tvm.), begge med indridset: »M. Meyer i Sorøe 1845«. Lille *Tinkande,* o. 1800, 16,5 cm høj, med Københavns Tinmærke i Bunden.

**Korbuebjælke,* 315 x 24 x 9 cm, med runde, malede Felter paa Undersiden, og paa Oversiden Mærker fra Krucifiksfigur. Foran, i røde Felter, med gule Bogstaver: »H. Oluf Ogese(n), Søvri(n) P(er)se(n) oc Iens Lavrise(n) Iode tenne Bielke giøre 1.5.4.7«. Bjælken var 1755 anbragt »i den nordre Side over Kvindfolkenes Stole«. Nu i Nationalmuseet.

Prædikestol (Fig. 3—4), i Bruskbarok, fra o. 1630, svarende til Stolen i Øde-Førslev (S. 538). De fire Fag har paa Hjørnerne kvindelige Hermer (Klogskab, Styrke, Maadehold, Retfærdighed, Haab), og i Storfelterne Portalrammeværk med Bueslag hvilende paa Fantasiskikkelser (Kvindeoverkrop med Volut-Arme og nedadtil gaaende over i Bladkranse). I Portalfelterne er der Relieffer af Evangelisterne med Symboler og med reliefskaarne Navne i Kartoucher forneden. Ny Gesimsliste, Underdel og Opgang. Træet staar renset, med enkelte forgyldte Led.

Paa Prædikestolen stod (1755): »Joh. 8. Si qvis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum« (»Hvis nogen holder mit Ord, skal han ikke se Døden evindelig«), og over Prædikestolen (d. v. s. paa en nu forsvunden Himmel): »Psal. 107, 20. Misit verbum suum et sanavit eos. Anno 1639« (»Han sendte sit Ord og helbredte dem«). Stolen er sikkert blevet staffèret det nævnte Aar.

M. M. 1913

Fig. 3. Terslev. Prædikestol (S. 554).

V. H. 1929

Fig. 4. Terslev. Felt af Prædikestol med Evangelisten Lukas.

Stoleværket er nyt, af egetræsmalet Fyr. 1665—66 leverede Lauritz Nielsen, Snedker i Roskilde, 56 nye †*Stole* med Døre. Samme Aar anskaffedes en ny †*Skriftestol* (Rgsk.).

†*Pulpitur,* nævnt 1665—66 (Rgsk.), fjernet 1840 (Kaldsbog).

†*Pengeblok,* nævnt 1663—64 (Rgsk.). To *Messing pengebøsser* som i Ørslev (S. 463), men uden Skafter.

Klokker. 1) Trelinjet, slet støbt Versalindskrift, hvoraf de to Linjer staar paa Halsen og een paa Legemet; som Skilletegn er anvendt enten en lille Ugle eller en Medaillon med Løvehoved: »Da pacem Domine in diebus nostris, quia non est alius, qui pugnet pro nobis, nisi tu Deus noster; er denne Klacke(!) støbet til Terslef Kirke udi H. Christen Sørensø[ns] Tid. An gottes segen ist alles gelegen M. Michael Westfal ... S Ridefo[ge]dis«; Tvm. 115 cm[5].

2) 1765. Versaler mellem Friser af Rocailleranker og Akantusblade: »Soli Deo gloria me fecit M. C. Troschell Hofglockengiser in Coppenhagen Anno 1765« (»Gud alene Æren, mig gjorde« etc.). I en Linje paa Legemet: »Terslev Kircke Klocke er omstøbt i Aaret 1765«. Tvm. 91 cm. Den tidligere Indskrift var efter Præsteindberetningen 1755: »Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis, qvi credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Borchardt Gelgiesser m(e) f(ecit) anno 1610« (»Saaledes elskede Gud Verden. . .« Joh. 3, 16).

Klokkestol af Eg, med indskaaret »A(nn)o 1753«.

GRAVMINDER

†Epitaf 1669. Opsat af Sognepræst til Tersløff og Ørsleff Hr. Eiler Pedersøn Gad og Hustru Johanne Povels Daatter S. B. »dennem med Paarørende sampt deres unge Søn Peder Eillersøn Gad til en Ihukommelse«. Ægteparret og deres Son var »afskildrede i fuld Person«. Hang 1755 i Koret.

Gravsten. 1) »Hic iacet d(omi)n(u)s Tidericus Petri qu(on)da(m) custus ecc(lesi)e Tersløff qui obiit an(n)o D(omi)ni millesimo d xix; orate pro eo, ut saluetur« (»Her hviler Hr. Didrik Pedersøn, fordum Sakristan[6] for Terslev Kirke, som døde i Herrens Aar 1519; bed for ham, at han bliver frelst«). Den næsten helt udslidte Randskrift med Reliefminuskler kan suppleres efter Søren Abildgaards Tegning. I Hjørnerne Kvadratfirpas med Evangelisttegn, foroven en Kalk og Hostie omgivet af en Bladranke, forneden Resterne af en Ranke. Graa, gotlandsk Kalksten, nu 175 x 84 cm (den ene Ende afslaaet); laa tidligere »midt i Gangen oppe imod Choret«, nu ved Taarnets Vestmur.

2) Dorete Jensdaatter, Peder Nielsøn Gads Hustru, som boede og døde i Arløse 12. Sept. 1627 i hendes Alders 46. Aar; fire Sønner og een Datter; langs Randen Skriftsted (Joh. 3,16). Tværskrift med Reliefversaler; i Hjørnerne runde Evangelistmedailloner, mellem de øvre et Kristusmonogram, mellem de nedre et Bogstavmærke for P. N. Gad; under Indskriften: M H T G A [dvs. Mit Haab til Gud alene]. Gotlandsk Kalksten, 164 x 81 cm; tidligere i Skibets Gulv, nu ved Taarnets Vestmur.

3) Olaf Hansen Allesen Skaaning (Olaus Johannis Allesius Scanus), Kapellan (»comminister«) i 20 Aar ved Ørslev og Terslev Kirker, død 7. Sept. 1694 i hans Alders 49. Aar. Udslidt latinsk Tværskrift med fordybede Versaler; Hjørnecirkler med Rosetter. Graa, gotlandsk Kalksten, nu 164 x 107 cm; lidt af øverste Rand afslaaet; tidligere i Skibets Gulv, nu ved Taarnets Vestmur.

4) Hr. Eiler Gad, Sognepræst til Terslof og Ørsløv i 42 Aar, død 6. Marts 1695 i hans Alders 71. Aar.

Hær Eiler Gad ey længer gad
her Kedars Møye døye,
ved Dødsens Gad hand derfor glad
i Herren lugte Øye;
udi sin Frelsers Jesu Skiød
fra Dødsens Morde Piile
nu frelst og fri fra Siæle Nød
hans Siel i Roe mon hvile.
M. H. T. G. A.

Stenen laa (1755) i Korgulvet, tæt foran Alteret; nu ved Taarnets Vestmur.

Forsvundne Gravsten †l) Hr. Niels Olsen, Sogne Herre til Tersløf og Ørsløf,

død 1565; paa Stenen, der 1755 laa tæt foran Alteret, var »en Mandspersons Billede udhugget«.

†2) Mag. Henric Jespersøn Aarbye, født i Aarbye i A[r]tz Herred 11. Jan. 1655, kaldet til Sognepræst for Terslef og Ørslef 18. April 1694, død 16. Nov. 1708. Stenen laa 1755 tæt foran Alteret.

Mindetavle over: F. C. Schack, død 8. Juni, 1790, 65 Aar gammel, gift første Gang med Birgitta Maria f. Krogh, død 27. Nov. 1765, 25 Aar gammel, anden Gang med Ide Scheel Bille, død 21. Nov. 1804, 64 Aar gammel. Frederik Julius Schack, født 21. Marts 1765, død 10. Dec. samme Aar. Otto Diderik Schack, født 2. Maj 1772, død 26. Febr. 1775. Preben Brahe Schack, død 30. Okt. 1814, 39 Aar gammel. J. L. Brockenhuus, død 25. Febr. 1830, 70 Aar gammel. I Sakristiets vestre Væg. De i Nordkapellet tidligere begravede Ejere af Giesegaard er nu overført til Nordrup, Bingsted Hrd. (S. 512).

Mindetavle over Faldne 1849—50, 1864.

Kisteplade af Kobber, firsidig med afskaarne Hjørner, over Kirstine Lauritzdatter Trap, født i København 24. Juli 1691, gift med Magister Mouritz Trappe, Sognepræst til Therslev og Ørsløf (to Sønner, fem Døtre), død S. Mikkelsdag Kl. 9 om Aftenen 1727. Ærevers; graveret Skriveskrift. Pladen opbevares i Præstegaardsarkivet.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1654—65, 1669—72 (RA). — Kaldsbøger 1835—63, 1864—1906 (ved Embedet). — Præsteindberetninger 1755 (NM), 1759 (LA). — Museumsindberetninger af J. E. Løffler 1883, Th. Havning og M. Mackeprang 1913. Revideret af P. N. og V.H. 1929.

J. V. Christensen. Tider og Skikkelser i Midtsjællands Historie III, 1912, S. 189 ff.

[1] S. R. D. VII, 54, 117. [2] Kronens Skøder II, 394. [3] Ingvor Ingvorsens Fortællinger om gammelt sjællandsk Bondeliv ved H. Ussing, Kbh. 1918, S. 184 f. [4] Albert Olsen: Peder Nielsen Gad, herredsfoged i Bjeverskov herred. Pers.hist. Tidsskr. 7. R. III, 120—28. [5] Christen Sørensen, Sognepræst 1619—53; Michael Westphal virkede 1590—1649. Om det latinske Skriftsted, sml. S. 410. [6] Repertorium. Series sec. 7. Maj 1480. Nr. 4612 kaldes han Sognepræst.

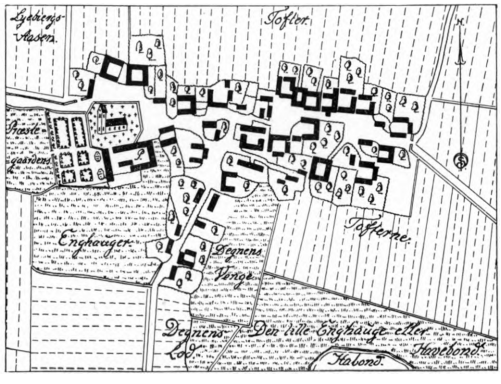

Fig. 5. Terslev 1787.